

REPUBLIC OF UZBEKISTAN
MINISTRY OF HIGHER AND SECONDARY SPECIALISED EDUCATION
BUKHARA STATE UNIVERSITY

English Linguistics Department

INTEGRATION OF PRAGMALINGUISTICS, FUNCTIONAL TRANSLATION STUDIES AND LANGUAGE TEACHING PROCESSES

(dedicated to the 75th anniversary of Candidate of Philological Sciences, Associate
Professor M.Kh.Alimova)

Proceedings of International Scientific-theoretical Webinar

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI
2020-YIL
25-DEKABR

Department Eng
SOAT 10:00

Buxoro davlat universiteti Xorijiy tillar fakulteti Ingliz tilshunosligi kafedrası

"PRAGMALINGVISTIKA, FUNKSIONAL TARJIMASHUNOSLIK VA TIL O'RGATISH JARAYONLARI INTEGRATSIYASI"
(Filologiya fanlari nomzodi, dotsent M.H.ALIMOVA tavalludining 75 yilligiga bag'ishlanadi)
mavzusida tashkillashtirilgan Xalqaro ilmiy-nazariy anjuman

**QAYSI TILLARDA
O'ZBEK, RUS, INGLIZ**

**Manzil: Buxoro davlat universiteti,
Buxoro shahar M.Iqbol ko'chasi
11-uy**

BUKHARA -2020

a summary, you can offer creative assignments such as: create presentations, mini-projects, for example, find biographies of the film's actors or additional information about the events shown in the film, or write an essay-reasoning based on the videos you watched. Considering all the factors, we can say that video materials in the process of teaching English can act as an effective tool that can significantly increase the effectiveness of the educational process.

Videos have great potential for solving educational and educational tasks when properly organized by teachers. Possessing very informative material, they create an atmosphere of real language communication and are able to ensure the successful perception of foreign speech. The effectiveness of using a video film depends not only on the exact definition of its place in the training system, but also on how well the structure of the lesson is organized and how the educational capabilities of the video film are consistent with the learning objectives. The introduction of video materials into training significantly diversifies the process of perception and processing of information. Due to the computer, the Internet and multimedia, students have the opportunity to perceive large amounts of information, followed by its analysis and sorting.

The list of used literature:

1. Bondareva, A.V. Ispolzovanie videomaterialov na urokax angliyskogo yazika s selyu aktivizatsii grammaticheskix navikov / A.V. Bondareva // Molodoy ucheniy. – 2016. – №14. – pp. 521-524.

2. Arias, A.-M. Xudojestvenniy film kak sredstvo formirovaniya lingvo-sotsiokulturnoy kompetentsii na zanyatiyax po inostrannomu yaziku v vuze / A.-M. Arias // Uchenie zapiski universiteta imeni P.F. Lesgafta. SPb, 2016. – 8(138). – pp. 7-13.

3. Allan M. Teaching English with Video // Video—applications in ELT. Pergamon Press, 1983.

TA'LIM JARAYONIDA KOMMUNIKATIV VOSITALAR

*M.A.Soliyeva
(BuxDU)*

Annotasiya. Maqolada o'zaro muloqotning kommunikativ vositalari, ularning ta'lim jarayonidagi o'rni ko'rib chiqiladi, muloqot tuzilishi tavsiflanadi va uning asosiy elementlari tahlil qilinadi, shuningdek, shaxslararo o'zaro ta'sir o'tkazish jarayonlarini o'rganish va kommunikativ amaliyot sifatida o'rganish uchun etakchi ahamiyatga ega tushunchalar aniqlanadi.

Аннотация. В статье исследуются коммуникативные средства взаимодействия, их роль в образовательном процессе, описывается структура коммуникации, и анализируются ее основные элементы, а также определяются концепции, имеющие ведущее значение для изучения

процессов межличностного взаимодействия и обучения как коммуникативная практика.

Abstract. This article examines communicative means of interaction, their role in the education process, describes the structure of communication and analyzes its main elements, and also defines concepts that are of leading importance for the study of the processes of interpersonal interaction and education as a communicative practice.

Kalit so'zlar: muloqot, o'qituvchi, bilim jarayoni, zamonaviy psixologiya va pedagogika, texnika va ko'nikmalar.

Ключевые слова: общение, педагог, познавательный процесс, современная психология и педагогика, приемы и навыки.

Key words: communication, teacher, cognitive process, modern psychology and pedagogy, techniques and skills.

Hozirgi kunda zamonaviy kommunikatsiya texnologiyalari, video, telekommunikatsiya vositalari, aloqa va bilimning o'zaro ta'siri muammolari yangi mazmun kasb etmoqda. Muloqot va idrokning o'zaro ta'sirini o'rganish, kognitiv jarayonlar va muloqotning o'zaro ta'siri birgalikda faoliyat, mehnat, turli yoshdagi va ijtimoiy guruhlarning aloqalarini o'z ichiga olgan kommunikativ vaziyatlarda kognitiv tuzilmalarni o'rganishda yagona nazariy va uslubiy vaziyatni yaratishga asos bo'lib xizmat qiladi. "Bilish" va "muloqot" kategoriyalari o'rtasidagi munosabatlar muammosini o'rganish ta'limda qadriyatlar yo'nalishlarini shakllantirish, shaxsning ma'naviy dunyosini rivojlantirish, uning dunyoqarashini shakllantirish bilan bog'liq.

Muloqot - bu axborotni yig'ish, qayta taqsimlash va shaxslararo aloqalarni o'rnatish amalga oshiriladigan intellektual va hissiy ma'lumot almashish jarayoni. Muloqot jarayonida almashinadigan ma'lumotlar muhim rol o'ynaydi va shu bilan muloqot ishtirokchilari shaxslararo munosabatlarni o'rnatishni tanlaydilar. O'qituvchi faoliyatida muloqot- o'qitish va tarbiya jarayoniga ta'sir qiluvchi asosiy parametrdir, chunki o'qitishning maqsadi va vazifalari o'qituvchi va o'quvchining o'zaro ta'siri jarayonida amalga oshiriladi. Bundan tashqari, o'zaro ta'sirning ma'lum shakllari o'quvchilar tomonidan materialni idrok etish va o'zlashtirishni ta'minlaydi.

Samarali kommunikativ faoliyat uchun o'qituvchi muloqotning butun pedagogik ta'sir tizimiga, uning har bir mikroelementiga kirib borishini bilishi kerak. Darsda o'qituvchi butun o'quv jarayonining kommunikativ tuzilishini o'zlashtirishi kerak. Bu bir vaqtning o'zida ikkita muammoni hal qilish qobiliyatini talab qiladi: ularning xulq-atvorining xususiyatlarini (ularning pedagogik individualligi), o'quvchilar bilan munosabatlarni, ya'ni muloqot uslubini loyihalashtirish va kommunikativ ta'sirning ifodali vositalarini o'zlari loyihalash. Ikkinchi komponent paydo bo'layotgan pedagogik va shunga muvofiq ravishda kommunikativ vazifalar ta'sirida doimo o'zgarib turadi. Muloqotning ekspresiv vositalari tizimini tanlashda o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi munosabatlarning o'rnatilgan turi muhim rol o'ynaydi. Muhim pedagogik muammolardan biri

talabaning muloqotdagi passivligi, o'qituvchi bilan konstruktiv muloqotga tayyor emasligi, o'z qobiliyatlari va ijodiy tashabbuslarini to'liq namoyon qila olmasliklari.

Shunday qilib, hech qanday kamchilikga ega bo'lmagan konstruktiv pedagogik aloqani o'rnatish juda muhimdir. Shu bilan birga, pedagogik amuloqotning o'zi "o'qituvchi va talabalar o'rtasidagi cheklangan ijtimoiy-psixologik o'zaro munosabatlar tizimi, uning mazmuni axborot almashish, ta'lim ta'sirini ta'minlash, kommunikativ vositalardan foydalangan holda munosabatlarni tashkil etishdan iborat. O'qituvchi bu jarayonning tashabbuskori, uni tashkil etuvchisi va boshqaruvchisidir.

Pedagogik faoliyatda o'zaro muloqot pedagogik muammolarni hal qilish vositasi, ta'lim jarayonining ijtimoiy va psixologik ko'magi hamda o'qituvchi va talabalar o'rtasidagi munosabatlarni tashkil etish usuli sifatida xizmat qiladi.

Og'zaki nutq pedagogik muloqotning asosiy vositasidir. O'qituvchining so'zi hissiyot va ongga ta'sir qilishi, fikrlash va hayolotni qo'zg'atishi, izlash faoliyatiga ehtiyoj tug'dirishi kerak. Kasbiy-pedagogik muloqot tizimida og'zaki (nutq) va og'zaki bo'lmagan (imo-ishoralar, yuz ifodalari) aloqa vositalari o'zaro ta'sir qiladi.

Pedagogik muloqot o'ziga xos xususiyatlarga ega, ammo uning o'ziga xos xususiyati o'qituvchilar tomonidan bunday aloqa samaradorligini saqlab qolish uchun sa'y-harakatlar zarurligidadir. Bu, shubhasiz, o'qitishning barcha jihatlariga taalluqlidir.

Zamonaviy o'qituvchining obrazi, qiyofasi tinglovchilarning kayfiyatiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin. Agar ma'ruzani yuqori malakali o'qituvchi o'qisa, u holda talabalarning mavzuga bo'lgan qiziqishi ortadi. Biroq, bu bunday o'qituvchi o'z hokimiyatini saqlab qolish uchun hech narsa qilmasligi kerak degani emas. Yosh o'qituvchi talabalar auditoriyasining hurmatiga sazovor bo'lish uchun harakatlarni, ba'zan esa katta kuchlarni sarf qilishi kerak. Shu bilan birga, unda zamonaviy psixologiya va pedagogika yutuqlariga ega pedagog qiyofasini yaratish imkoniyati mavjud.[3,34]

Hozirgi vaqtda o'qituvchining roli va uning vakolat manbai tushunchasi o'zgarib bormoqda. O'qituvchi hamisha darsga ochiq chehra bilan kirishi, nutq madaniyatiga rioya qilishi, shevadan qochib, adabiy tilda, chiroyli muomalada so'zlashi lozim. O'qituvchi chiroyli gapira olishi, ya'ni notiqlik san'atini ham egallagan bo'lishi lozim. Aslida, har qanday insonga ham kiyinishiga, ko'rinishiga va gapirishiga qarab baho beramiz. Shuning uchun shu uchta belgi insonlar to'g'risida xulosa chiqarishning birlamchi belgilari hisoblanadi.

O'qituvchi o'z kasbini sevishi, mutaxassisligi bo'yicha yetarli bilimga ega bo'lishi kerak, darsni o'quvchilarga oson, qulay va qiziqarli qilib tushuntira olishi kerak. O'qituvchi zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishni bilishi va darsda ulardan samarali foydalana olishi zarur.

Pedagogning ayrim vaziyatlarda tanlagan noto'g'ri muloqot shakli yoki noto'g'ri pedagogik ta'siri o'qituvchi va talaba o'rtasida ziddiyatga olib kelishi mumkin. O'qituvchi vazifa va pedagogik vaziyat xususiyatlariga mos keladigan, aloqa tuzilishini tashkil qilish uchun tanlagan (psixologik, yuz, nutq va boshqalar) texnika tizimidan to'g'ri, samarali foydalanishi ahamiyatga molikdir.[1,22]

O'qituvchi va talabalar orasida muloqot ta'sirini kuchaytiradigan vositalardan birini tashabbus deb atash mumkin, bu ma'lum bir xulq-atvor va nutqni talab qiladi. Pedagogik muloqot tizimida tashabbus o'qituvchining eng muhim kommunikativ vazifasi sifatida ishlaydi. Tabiiyki, tashabbusni ifoda etish shakllari xilma-xildir. Bu holda tashabbus ikki xil bo'lishi mumkin, o'qituvchi ochiq muloqotni tashabbuskori sifatida harakat qilsa yoki u faoliyatning yashirin tashabbuskori sifatida talabalarni o'zaro faol tashabbuskorga aylantirib, mashg'ulot davomida faqatgina ularni y'onaltirsa.

Keyingi muhim vazifa – o'zaro muloqotda tashabbusni saqlab qolish, unga zaruriy vaziyat shakllarini berish va muammoni hal qilish uchun talabalarni faol fikrlash jarayoniga kiritish, fikrlash faoliyati va uning tizimli xarakterini rivojlantirish zarur. Talabalar uchun o'qituvchining nutqi, uning yo'nalishi, ularga murojaat qilish juda muhimdir. Tajribali o'qituvchi har doim darslik matni yoki dars rejasiga bevosita murojaat qilmasdan gapirishi, monoton gapirishdan qochishi lozim, zero bu tinglovchilar o'rtasida taqdim etilayotgan materialga qiziqishning yo'qolishiga olib kelishi mumkin. Nutq jonli, rang-barang, to'yingan bo'lishi kerak (lekin me'yorida) misollar bilan, asosiy fikrlarga to'g'ri urg'u berilishi kerak.[2,26-29]

Agar o'qituvchi tinglovchilar e'tiborini murakkab masalani o'rganishga qaratishi zarur bo'lsa yoki u o'quvchilarning diqqatini sustlashganini ko'rsa, quyidagi usullardan birini qo'llashi mumkin. Asosiysi, tinglovchilarni qiziqitirish, ularni o'zlarining fikrlari va ishlaridan chalg'itishi va fikrlash jarayoniga jalb qilishdir. Asosiy fikrlarni ta'kidlash juda muhim: ularni ovoz bilan ta'kidlash, takrorlash, diqqatni jalb qilish. Charchoq tufayli tinglovchilar e'tibori pasayishi mumkin bunday holda, hazil yordamida pauzani to'xtatish va charchoqni yo'qotish yaxshiroqdir - bunda hazil yoki latifalar juda o'rinli bo'lishi mumkin.

Yuqoridagilarni xulosa qilib shuni ta'kidlaymizki, o'qituvchi nafaqat mavjud bo'lgan barcha psixologik-pedagogik texnika va mahoratlarni muvaffaqiyatli o'zlashtiribgina qolmay, balki ilm-fan rivojini kuzatib borsa, har yili taqdim etilgan materialning mazmuni va shaklini yangilab tursagina, pedagogik muloqot samarali bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Prakticheskaya psixodiagnostika / Pod red. Raygorodskogo D.Ya. Samara, 2003. - 22 b.
2. Praktikum po kursu «Psixologiya i pedagogika» / Sost. Slobodskoy A.L. SPb, 2003. - 26-29 b.
3. O'qituvchi ish faoliyatini baholash va uni rag'batlantirish mezonlari (Metodik tavsiyanoma). - T.: 1993. - 34 b.
4. Sayidaxmedov N.S. Pedagogik mahorat va pedagogik texnologiya. - T., O'zMU qoshidagi OPI, 2003.
5. Do Huong Tra (ed.) (2015), Integrated teaching capacity development for pupils Vol. 1, University of Education.

Gulyamova M.Kh. Using authentic material to develop language learner's reading skills.....	417
Hikmatova N.A. Using traditional games in teaching English to young learners.....	420
Irgasheva Z.Kh. The use of technology in English language learning.....	425
Kadirova N. Language teaching methodologies at ESP classes.....	428
Kobilova F.T., Ismailova M.Y. Developing learning English as the second language.....	433
Ruzimurodova Z.G. Using integrated skills at the process of teaching English in ESP classes.....	440
Maqsudova M.U. Educational technologies in foreign language teaching methods and their importance.....	444
Rakhimov M.M. Importance of independent work indistance learning.....	447
Kayumova N.M. Authentic materials in teaching a foreign language.....	450
Nosirova D.M., O'ktamova M.A. Xorijiy tillarni o'rgatish jarayonida ertaklarning tarbiyaviy ahamiyati.....	453
Odinaeva N.L., Sadikova M. O'rta ta'lim muassasalida til materialini o'rgatish metodikasi.....	456
Ruzieva N.Z., Ikromova M.M. The role of modern innovative technologies in foreign language teaching process.....	460
Shayusupova N.B. Variety of assessment tools for evaluation of language proficiency.....	462
Solieva M.A. Features of the integrated foreign language lesson	466
Solieva M.A. Stages of working with video materials in the process of teaching English.....	468
Solieva M.A. Ta'lim jarayonida kommunikativ vositalar.....	472
Tolibova N., Elmurodova Sh. The effectiveness of new pedagogical technologies in teaching English vocabulary.....	476
Tuxtayeva N.A. The development of ESP students' abilities and skills through alternative assessment.....	479
Мамедова М.А. Обучение омонимам английского языка как лингвистическая и методическая проблема	483
Azimbayeva D.A. Использование интерактивных методов обучения на занятиях по английскому языку.....	487
Aslonova N.M. Activities to encourage creative thinking in the classroom.....	493
Saydazimova D.X. The essence and importance of integration in teaching foreign languages.....	496
Muratxodjayeva F.X. The role of modern technologies in further development of communicative learning.....	499